

Nadporučík Ing. Alexej Černobrovkin :

Tři příklady násilných přechodů pomocí útokových lávek.*)

Přechod s použitím lehkého převážecího materiálu (skládací loďky, nafukovací čluny, útokové lávky na plovácích) je možný jedině přes vodní toky s malou šířkou a s malou rychlostí proudu. Přechod tímto materiálem přes větší toky bude možný jen někdy, a to jen když je nepřátelský břeh slabě obsazen. Vždy však musí býti přechod pečlivě připraven. Uvedu tu tři příklady přechodů pomocí útokových lávek z posledních let, a to dva z ruské armády a jeden ze západní fronty, jež tato pravidla dokazují. První příklad výjimečně ukazuje, že útokovými lávkami je možný násilný přechod i přes značně širokou řeku (140 m) i je-li břeh nepřítelem obsazen. K oběma ruským příkladům třeba předeslati, že v ruské armádě byl lehký převážecí materiál zaveden na základě zkušeností ze světové války do výzbroje pěších a jezdeckých pluků.

Při veškerých výhodách lehkého převážecího materiálu, jako je rychlost zřízení přepravy, jednoduchost, lehkost a j., nemůže lehký převážecí materiál nahraditi starý válečný mostový materiál, který zůstane i nadále základní pomůckou pro přechod vojsk přes vodní toky za všech bojových situací.

Organisace přechodu přes řeku při použití lehkého převážecího materiálu je stejná jako při použití válečných mostových souprav. Mění se jen měřítko přípravných prací. Základem úspěchu pro přechod jest i zde překvapení, vyžadující zvláštních prací zastíracích.

1. příklad:

Násilný přechod Rusů přes řeku Berezinu r. 1920.

(Nepřátelský břeh silně obsazen.)

Přechod 10. divise rudé armády se tu podařil jedině proto, že přechod byl důkladně připraven.

Překážka. Řeka Berezina u městyse Berezina je široká 140 m. Proud mírný. Oba břehy jsou bahnité, zarostlé rákosem, jenom blízko zvolených míst přechodu (MP 1 až 3) na levém břehu sahá les až k řece. Mosty byly Poláky zničeny.

Bojová situace. 4. července čelní jednotky 10. sovětské divise dosáhly řeky Bereziny.

První pokus o přechod, podniknutý 4. července na západní břeh, byl Poláky zmařen. Bylo proto rozhodnuto provést přechod pomocí útokových lávek na plovácích Poljanského, jež byly krátce předtím zavedeny.

Materiál. Plovák Poljanského váží 3 kg a má únosnost 55 kg. Je to nafukovací pytel z gumované látky, se všech stran uzavřený. Kostra, jak lze souditi podle váhy, je dřevěná. Obr. 2 udává konstrukci útokové lávky pro přechod zástupu na vzdálenost 1 m jednoho muže od druhého. Zvláštní pumpičkou lze nafukovat 5 plováků najednou.

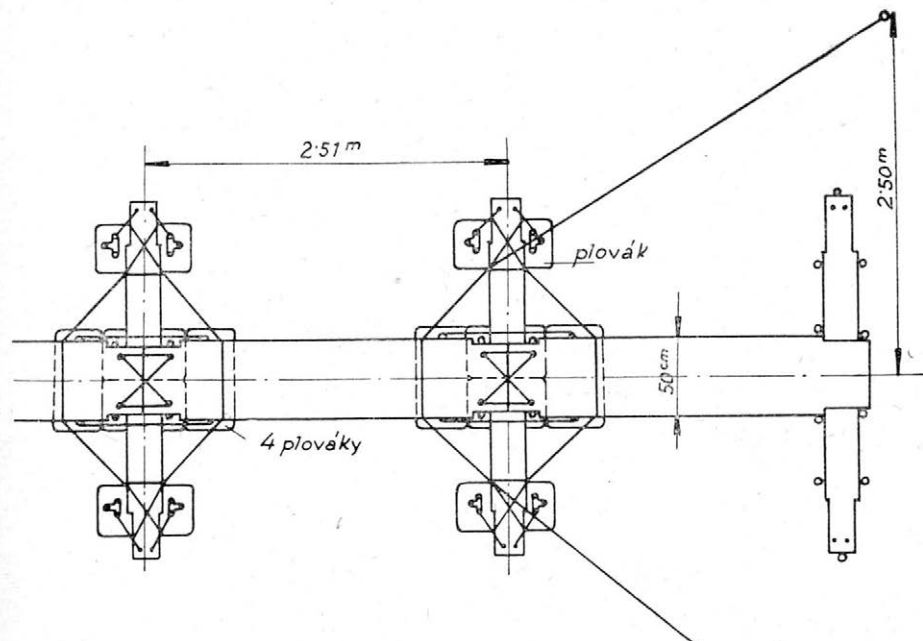
Provedení přechodu. Průzkumem byla zjištěna tři vhodná místa pro přechod označená na obr. 1 „MP-1“ a „MP-3“, „MP-2“ bylo zvoleno v místě, kde se 4. července nepodařil pokus o přechod.

*) Potapov: „Bojové využití ženijního vojska.“ — „Техника и снабжение“ r. 1923 a 1925.

V oblasti 24. divise byl nařízen přechod na den 1. července 1916.

Provedení. Ženisté započali po nařízení přechodu stavět výpomocné lávky na kozových podporách pro přechod pěchoty v zástupu na sever od vesnice Linevky; mezitím byl však odložen přechod na 2., pak na 7. a konečně stanoven až na 17. července.

Během těchto 17 dní postavili ženisté přes jednotlivá ramena Stochodu celkem 107 lávek pro pěší z výpomocného materiálu. Němci však brzy odhalili ruské záměry a udržovali místa přechodu pod palbou. A tak celá akce 24. divise posloužila jedině jako demonstrace, výhodná pro sousední divisi, kde se přechod zdařil a pomohl také přejíti 24. divisi.

Obr. 2.

Poznámka. Při přechodu 310. šackého pluku nebyl proveden ženijní průzkum ramen Stochodu. Velitel ženijní roty spoléhal na průzkum provedený pěchotou; nemaje ani správné mapy ramen Stochodu, ani leteckých snímků, připravil přechod jen přes dvě ramena. Během stavby však byla zjištěna potřeba přemostit i třetí rameno. Připravený materiál ovšem nestačil, přechod se zdržel, překvapení a tempo přechodu byly porušeny a přechod skončil nezdarem a velikými ztrátami pro pluk.

3. příklad.

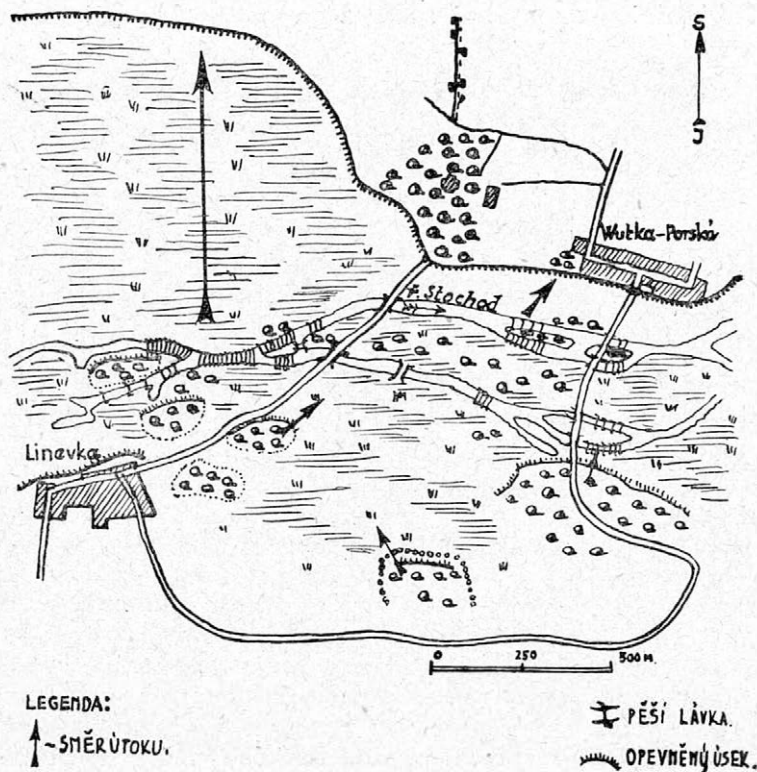
Násilný přechod Angličanů přes kanál Sambre-Oise v listopadu r. 1918.*)

Tento přechod je zajímavým příkladem násilného přechodu s použitím útokových lávek na silně opevněného nepřítele. Je zároveň výbornou ukázkou vzorně provedené rozsáhlé přípravy přechodu a dobře orga-

*) Podle článku, sestaveného z překladu přednášky na ženijní akademii v Chatham a uveřejněného v časopise „Těchnika i snabženije“ čís. 43/1923.

nisovaného průzkumu a příkladného využití výpomocného materiálu v okolí nalezeného na pěší lávky a příkladem obětavé činnosti ženistů.

Bojová situace. Německý postup k Amiensu a k přístavnímu kanálu Sambre-Oise byl zastaven na jaře 1918. V červenci téhož roku začali spojenci postupovat směrem k Rýnu. 1. britská divise byla styčným oddílem mezi pravým křídlem britské armády a levým křídlem armády francouzské (obr. 4).

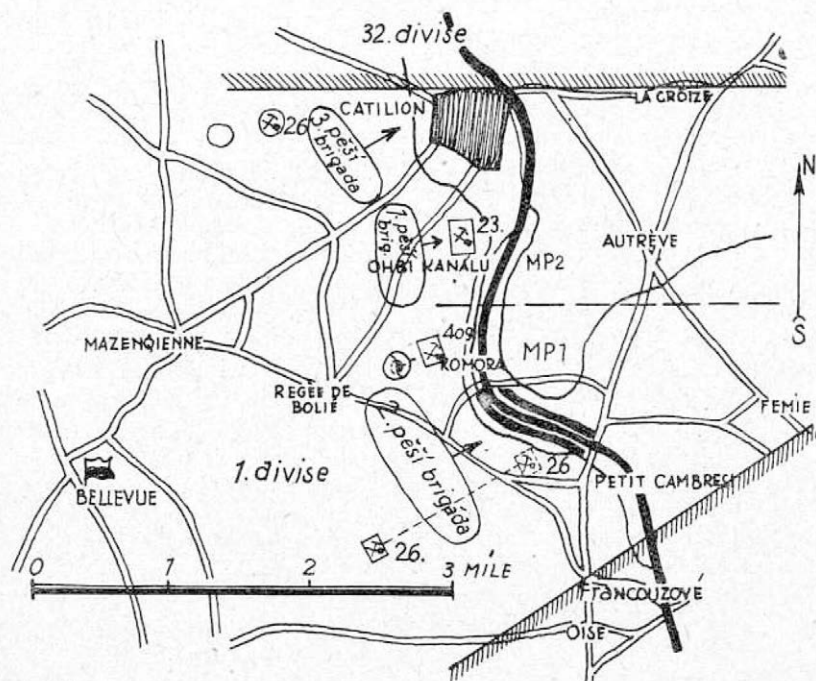
Obr. 3.

Po boji 17. a 18. října 1918 dosáhla 1. divise přibližně čáry Oise-Regée de Bauliée-Masinguene a bylo zřejmo, že dalším jejím úkolem bude přechod přes kanál Sambre-Oise. Proto velitel divisiního ženijního vojska nařídil průzkum kanálu a zajištění výpomocného materiálu v okolí.

Překážky. Zprávy zpravodajského oddělení hlavního štábu a štábu 9. sboru udávaly data o šířce a hloubce kanálu jen z dob jeho stavby a také výšky a sklony jeho břehů (obr. 5a). Dále bylo známo, že řeka Sambre tvořila několik ramen po obou stranách kanálu, což ovšem ztěžovalo přechod. Tyto zprávy byly doplněny výsledkem zajatců a obyvatelů Catilion. Zjistilo se, že mosty přes kanál jsou zničeny a že voda v kanálu klesla. Velice cenný materiál poskytl podrobné rozbírání

většího počtu leteckých snímků. Podrobný průzkum nemohli Angličané provést proto, že oba břehy kanálu byly v rukou nepřítele.*)

Materiál. Potřebný stavební materiál byl zjištěn v okolí divise: Na př. v Boone — potřebné dřevo, železné nosníky a lana zanechaná Němci; sudy různých rozměrů, na 120 l i větší byly zjištěny v pěti sousedních vesnicích a svezeny k štábům 3 divisních polních ženijních rot, kde byly opraveny. Kromě toho byly nalezeny korkové plováky. Před samou operací dostala divise 700 prázdných plechovek na petrolej. Divisní ženijní sklad měl určitý počet skládacích loděk vz. Berton.

LEGENDA:

23. — P.ŽENIJNÍ ROTA.

26. — " " ČETA

ČETA AUSTRAL. MINOV. ROTY

ŠTÁB 1. DIVISE.

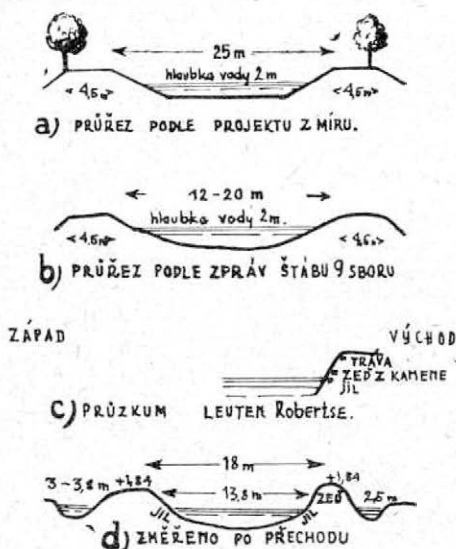
Obr. 4.

Nejcennějším nalezeným materiálem byl značný počet lehkých plechových plováků, kterých použili Němci při přechodu přes kanál La Bassée blízko Ginge.

Provedení přechodu. Za dalšího postupu bylo rozděleno pásmo divise na tři úseky podle počtu ženijních rot. Na shromáždění velitelů bylo nařízeno jednotlivým ženijním rotám, aby provedly v svých úsecích podrobný průzkum. 27. října byl štábem divise vydán předběžný

*) Na obr. 5 je zakreslen průřez kanálu a) podle stavebního projektu z míru, b) podle zpráv štábu 9. divise, c) podle průzkumu za boje a d) podle změření po přechodu.

rozkaz k přechodu přes kanál. Mimo taktickou část udával rozkaz dvě místa pro stavbu mostu, a to „MP-1“ u plavidlové komory a „MP-2“ v ohbí kanálu ve vzdálenosti 1 míle od Catilion (obr. 5).

Obr. 5.

4 útokové lávky, dovolující zatížení 6 mužů v jednom poli. Čelní konce lávek byly uloženy na podvozek. Při zřizování lávek nebylo potřebí, aby mužstvo bylo na druhém břehu. Mimo to pro pěchotu byly určeny další 4 lávky silnější konstrukce.

U „MP-2“ byly zřízeny také 4 útokové lávky, a to na německých železných plovácích. Další 4 únosnější lávky byly na sudech.

Kromě toho bylo projektováno 8 lávek pro pěchotu na plovoucích podporách pro přechod pěchoty v zástupu. Konečně 2 mosty byly na petrolejových plechovkách, spojených drátem a obručí.

U „MP-2“ byly projektovány jenom lávky pro pěchotu. U „MP-1“ po postavení lávek pro pěchotu byly projektovány ještě 2 jezdecké lávky. Po nich mohla přecházeti pěchota ve dvojstupech. Pro koňský transport byl připraven úzký most, ale materiál pro něj připravený byl zničen zásahem střely. Konečně u plavidlové komory byl projektován most pro přechod tanků.

Zřídit tento most se rozhodl velitel divisiho ženijního vojska 36 hodin před začátkem operací. K jeho stavbě byla mu přidělena 1 četa australské minové roty. Pobřežní prahy a mezilehlé podpory pro tento most byly zřízeny z fošen mostovky. Jako nosníků bylo použito železných válcovaných nosičů.

Na zřízení přívozu nad „MP-1“ a pod „MP-1“ bylo připraveno 12 skládacích loděk vz. Berton a plátěný člun s dřevěnou kostrou.

Když přípravné práce byly dokončeny, byl proveden s ženijními rotami a pěchotou, určenou jako první sled, praktický výcvik na rybníku.

Doprava materiálu na místa vyčkávací byla provedena v noci. Materiál na útokové lávky pro „MP-1“ byl dopraven na čtyřech

28. října schválil velitel divise ukázkové typy jednotlivých druhů lávek a mostů a rozdělil přípravné práce mezi velitele ženijních rot. 29. října vydal velitel ženijního vojska divise rozkaz, který přesně udával počet a typy lávek obou přechodů, náčrty a provedl rozdělení úkolu.

V rozkaze velitele divise byly obsaženy tyto dispozice:

1. Lávky pro první sled útočících vojsk musí být doneseny na místo přechodu už sestavené. Přechod nesmí být zdržován žádnými přípravnými pracemi na místě přechodu.

2. Tyto lávky se během útoku doplní lávkami pro pěší a mosty pro jiné zbraně.

U „MP-1“ byly projektovány

vozech (3 vozy mostového trénu a 1 selský vůz) poslední večer před operací do míst, kamž se dalo dojet, a v noci byl donesen do míst, kde se měly lávky sestavovat.

Materiál na most pro tanky byl dopraven na 6 povozech a v noci rovněž donesen k místu sestavení.

K dovezení materiálu na lávky u „MP-2“ bylo třeba 32 povozů. Byl dopraven v noci 1., 2. a 3. listopadu a složen pod stromy a pod ploty ovocných zahrad ve vzdálenosti asi 500 m od kanálu. Útokové lávky byly sestaveny a doneseny k místům přechodu v noci 3. listopadu.

Podle rozkazu 1. divise pro přechod byly dány tyto dispozice (viz obr. 5):

1. Dělostřelectvo a kulometry byly rozmístěny tak, že v 0 hod. mohly zahájit soustředěnou palbu na plavební kanál. 2. pěší brigáda měla přejíti na místě přechodu 1. a 409. polní ženijní rota byla odpovědná za vybudování útokových lávek. 1. četa australské minové roty měla za úkol postavit most pro tanky.

2. 1. pěší brigáda měla přejíti u „MP-2“ a přípravy na přechod provedla 23. polní ženijní rota. Jednotky 3. pěší brigády útočily na Catillon a byla jim přidělena 1 četa 26. polní žen. roty s materiálem na pěší lávky.

Zbýlá část 26. polní žen. roty tvořila zálohy velitele divisního ženijního vojska a byla umístěna asi 4,5 km od kanálu. Tato rota měla u sebe tři vozy válečného mostového materiálu (s pontonovým a kozovým materiálem) na stavby mostu u Petit Cambresi, 1 vůz s materiálem na jezdeckou lávku a německou přenosnou lávku na kolech a další 2 lávky.

Štáb 1. divise byl umístěn v Bellevue.

Vlastní provedení operace. Začátek útoku byl stanoven na 4. listopad v 4 45 hod. V 7 30 hod. dostal štáb divise zprávu, že 1. a 2. pěší brigáda úspěšně přešla přes kanál a postupuje k vytčeným cílům. Zatím bylo nařízeno 26. polní žen. rotě postoupiti dopředu a ihned po tom vyslat 1 četou k plavidlové komoře k zesílení 409. polní žen. roty, silně zeslabené ztrátami. Spolu s ní byl odeslán povoz s materiálem na jezdeckou lávku a na německé přenosné lávky. Asi v 10 hod. přišlo hlášení, že 2. prapor walleského pluku obsadil místo přechodu u Petit Cambresi. 26. polní žen. rotě bylo nařízeno provést průzkum a započít stavět pontonový most i udržovati přechod po lávkách. 409. polní ženijní rotě a 1. australské četě byl nařízen odchod dozadu.

Situace blízko kanálu v prvních hodinách 4. listopadu byla tato: Němci měli umístěny podél východního a částečně i na západním břehu kanálu kulometná hnízda a stráže s kulometry, které ovšem byly v pohotovosti, protože každý okamžik byl očekáván přechod. Anglická pěchota se rozmístila u svých shromažďovacích středisk (shromažďování v zákopech zmizelo s posícní válkou!) a ženisté byli zaměstnáni sestavováním lávek.

Do svítání, za bílé mlhy byly všechny přípravy skončeny a ženisté se rozestavili k lávkám. Přesně v stanovenou hodinu zahájili Angličané dělovou a kulometnou palbu. Hustota palby byla taková, že nedovolovala Němcům pozvednouti hlavu po dobu několika minut; to však stačilo, aby ženisté uchopili lávky a odnesli je k řece.

1. Vylíčení činnosti 409. polní ženijní roty (jižní skupina).

Vrzení útokových lávek. V 5:49 hod. přišla jižní skupina k malému potůčku, který překlenula 2 výpomocnými lávkami, a po nich přenesla své útokové lávky. V této době část druhé útokové lávky byla vyřaděna výbuchem dělové střely. V 5:50 hod. byly první útoková lávka a jedna lehká lávka pro pěchotu dneseny k potoku západní od plavidlové komory. Zde se zjistilo, že pro zásek, zesílený ostnatým drátem, není možno překrýt tento potok dvěma lehkými výpomocnými lávkami, a proto byl narychlo vyžádán doplněk materiálu. Po obhlídce břehu byla nalezena 2 místa pro tyto lávky. Pěchota se přes ně přepravila a umlčela nepřátelskou stráž na západním břehu kanálu, znepokojující pracující mužstvo ručními granáty. Asi v 6:5 hod. byly útokové lávky dopraveny až k plavidlové komoře. Jedno drátěné lano bylo přetrženo střelou, přes to se však podařilo opatrně spouštěnou lávkou přemostit plavidlovou komoru během 10 minut. Velitel 409. polní žen. roty s 2 poddůstojníky vyrazili po lávce na nepřátelské kulometné hnízdo a zničili je.

Poté zahájila pěchota přechod přes kanál. V 6:30 hod. bylo postaveno přes plavební komoru 6 lávek. Tím dokončily ženijní roty svůj úkol. Zbytek velice zeslabené 409. polní žen. roty byl shromážděn ve sklepích plavidlové komory k 30minutovému odpočinku.

Stavba jezdeckých lávek. Kolem 7. hod. byla práce znovu zahájena. Materiál na jezdeckou lávku byl donesen ze vzdálenosti 450 m.

V 8:30 hod. byly tyto lávky dokončeny a zahájen přechod soumarů přes kanál. Tím skončila 409. polní ženijní rota svou úlohu a odešla si odpočinouti.

Stavba mostu pro tanky. Mezitím byly dopraveny železné nosníky určené pro most pro přechod tanků. Stavba mostu byla skončena v 10:30 hod. přes to, že nepřítel po celou dobu stavby rušivě působil všemi palebnými prostředky.

Během boje ztratila 409. polní žen. rota na mrtvých a raněných asi 50% svého mužstva a všichni důstojníci roty byly zraněni nebo zabiti.

2. Činnost severní skupiny.

Za provedení přechodu v „MP-2“ v ohbí kanálu byla odpovědna 23. polní žen. rota.

Vrzení útokových lávek. V 5:30 hod. byly útokové lávky doneseny na vzdálenost 225—270 m od kanálu. Oddíl, nesoucí nejjižnější lávku, narazil přesně v místě stavby lávky na německou kulometnou stráž o pěti mužích. Velitel oddílu, seržant 23. polní žen. roty, sám napadl stráž, tři muže zabil a dva zbylé zajal. Lávky byly spuštěny na vodu v 5:54 hod., t. j. 9 minut po zahájení operací a 4 minuty po dopravení lávky na břeh. Po ní přešel 1. pluk divise.

V čele každé lávky byli dva ženisté, kteří seskočili na břeh a upevnili druhý konec lávky. Tito ženisté pak utvořili oddíl a zajali dvě nepřátelské strážce na pravém břehu.

Pak se ženisté vrátili ke skládce pro další materiál a v 9:15 hod. bylo zřízeno již všech 10 lávek.

Činnost 26. polní žen. roty.

Četa 26. polní žen. roty, doprovázející vojska útočící na Catillon, potřebovala jen opravit německé pěší lávky, které se jí dostaly skoro neporušené do rukou.

Zato stavba válečného pontonového mostu v Petit Cambresi byla pro 26. pl. žen. rotu těžkým úkolem, hlavně pro močálovitě břehy a důkladné zničení jak vlastního mostu, tak i pobřežních opěr. Přes nálevku na silnici k Petit Cambresi byl postaven kozový most a dále pontonový most jižně od zničeného stálého mostu.

Celkový počet lávek a mostů byl 133, s celkovou délkou 730 délkových metrů.

Major gšt. O t o H a u k a major G u s t a v R e š k a :

Zničení železničního mostu u Neratovic r. 1866.

Na první pohled by se zdálo, že tato akce, provedená Rakušany ve válce s Prusy r. 1866, patří již jen do historie, ježto byla příliš malého rozsahu a byla podniknuta za okolností a poměrů značně se různících od dnešního způsobu boje, aby bylo lze z ní vyvoditi závěry, platné ještě i dnes, po 67 letech.

Ve skutečnosti tomu však tak není. Změnily se sice způsoby a metody vedení války a boje, změnila se organizace a výzbroj jednotek a tím i jejich působnost, nezměnily se však názory na důležitost zničení železničního spojení a nezměnily se všeobecné zásady o provádění podobných akcí v týlu nepříteli. Popisovaný přepad u Neratovic r. 1866 byl sestaven a proveden tak účelně a bezvadně, že mu nelze nic vytknout, a proto musil skončit úspěšně. To bylo též důvodem, proč ho bývalá rakousko-uherská válečná škola používala jako školního příkladu.

Onen přepad je však pro nás zajímavý též z toho důvodu, že se stal na našem území a že se ho zúčastnily části českého pluku (pěší pluk 28).

Všeobecná situace.

Pruské armády se hrnuly po bitvě u Hradce Králové (3. července 1866) na Moravu a kolem 26. července stály již v Dolních Rakousích a na jižní Moravě. V Čechách zanechali Prusové jen slabší části v Praze a k strážení pevností Josefova a Hradce Králové. Pevnost Terežín nebyla Prusy vůbec ani hlídána.

Železniční trati, vedoucí z Německa (Saska) do Čech a dále na Moravu, byly vybudovány tehdy jen dvě. První vedla z Drážďan labským údolím přes Podmokly—Kralupy na Prahu a dále přes Kolín—Pardubice—Č. Třebovou na Brno a Olomouc k Břeclavi a k Vídni. Druhá umožňovala spojení s Německem přes Žitavu (v Sasku) a Liberec a dále přes Turnov—Josefov—Hradec Králové na Pardubice, kde se připojovala na trať prve uvedenou.

Tyto trati byly však v svých severních částech uzavřeny rakouskými pevnostmi Terežínem, Josefovem a Hradcem Králové a mimo to byly Rakušany při ústupu z Čech zničeny. Intaktní a nestřežená byla jen část trati mezi Prahou a Č. Třebovou a dále trať na Brno.

Pak zde byla ještě příčná trať, spojující obě již jmenované trati a vedoucí z Kralup přes Neratovice—Ml. Boleslav do Turnova, která zůstala neporušena a nebyla uzavřena žádnou rakouskou pevností. Nabyla proto tato trať pro Prusy mimořádné důležitosti, ježto dovolovala ne-